

אגיש מקע ווארט

גליון קנ"ב פרשת בא ד' טבת תשע"ב

אגדה ובקיאות

"ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים"

(וי"כ"ב)

פירש"י: ועוד שחפשו ישראל וראו את כליהם וכשיצאו והיו שואלין מהן והיו אומרים אין בידינו כלום אומר לו אני ראיתי בביתך ובמקום פלוני הוא.

לכאורה תמוה הדבר הוא הכי זה מן הנמוס לחפש בכלי חברו כשהלה אינו יכול למונעו, וגם זה קשה איך לא נתביישו מהמצריים לספר להם שעשו כן לחפש בבתיהם שאין זה דרך ארץ לבני אברהם יצחק ויעקב לעשות כן? ונראה לי בזה בפשיטות, כי מכיון שלא יכלו המצריים לעמוד וללכת ג' ימים, וא"כ מוכרחים היו להשתמש בבני ישראל שהם יבואו לבתיהם ויתנו להם מאכל ומשתה משך כל שלושת הימים והיו זקוקים להכנס אל כל מחבואיהם, ולכן היו יכולים לומר להם: אנחנו ראינו החפץ בביתכם ובמקום פלוני הוא כמו שפירש רש"י.

(פניני דעת)

"ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים,

לא ראו איש וגו' שלשת ימים" (וי, כב-כג)

וברש"י: חשך של אופל וכו' ג' ימים ועוד ג' ימים אחרים חשך מוכפל ע"ז וכו' ולמה הביא עליהם חשך וכו' חפשו ישראל וראו את כליהם וכשיצאו והיו שואלין מהן והיו אומרים אין לנו אומר לו אני ראיתי וכו'.

מקשין העולם: קושיה זו דלמה הביא עליהם חשך, למה הביאה רש"י אחר שביאר חשבון ו' ימים דווקא.

כתב בזה ס' אסיפת הכהן בשם אביו: בקושיה זו דלמה הביא עליהם חשך, בא רש"י לישב קושיה אחרת. והיא: מצינו במדרש דכל מכה שימשה ז' ימים, ולמה איפוא חשך היה רק ו' ימים. וע"ז בא רש"י ומתרגם: "דלמה הביא עליהם חשך, כדי שיחפשו ישראל ויראו כליהם וכשיצאו והיו אומרים להם המצרים אין לנו יאמרו להם ישראל אני ראיתי וכו'". וזה הלא עדיין אינו מספיק, דמה בכך שיאמר הישראל אני ראיתי, וכי משום זה יתן לו המצרי כליו. על כרחך צ"ל דהמצרים עצמם יחושו לכך שעדיין יום אחד חסר להשלמת מכת חשך, ואם לא יתנו עתה תבוא עליהם מכה שוב ליום אחד ויכנסו ישראל לבתיהם ויטלו בעצמם כל מה שלבם חפץ, על כן ודאי יעדיפו המצרים ליתן עתה לישראל את בקשתם, כדי שלא תבוא עליהם מכה שוב.

זהו שסידר רש"י בדבריו כך והביא הקושיא ד"למה הביא עליהם חשך" רק אחר שהסביר ששימשה המכה ו' ימים, ובא רש"י לומר

לנו מדוע יתרו המצרים ליתן לישראל כליהם כשיאמרו להם "אני ראיתי אצלך וכו'", דהוא משום שחושך של אופל שימש ג' ימים ועוד ג' ימים חשך מוכפל וס"ה אינו אלא ו' ימים, ולמה הביא עליהם חשך כדי שיחפשו וכו' וישפוט המצרי מזה דיש לחוש שתבוא המכה שוב ליום אחד, ומשום כך יתרוצה ליתן כליו.

(פניני קדם)

"עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם" (יא, א)

חז"ל הקשו: מדוע נצרכו עשר מכות, האם לא די היה במכה אחת, שלא תסור עד שישלח פרעה את העם?

את התשובה ביאר המגיד מדובנא זצ"ל בספרו "אהל יעקב" במשל: אדם המכין לעצמו ארוחה, די לו בתבשיל אחד שיהיה בו בכדי להשביעו. אבל אכסנאי, המבשל לאורחיו, מרבה בתבשילים כדי להשביע את רצון כולם ולהציג בפניהם מבחר מגוון ומינים ממינים שונים.

אף כאן, אילו היתה מטרת המכות שלוח בני ישראל בלבד, היה די במכה אחת. אבל הקב"ה מעיד שהמכות באו "למען תדע כי לה' הארץ", להראות את כוחו וגבורתו המלאים עולם, "ולמען ספר שמי בכל הארץ". לשם כך רצוי שיהיה גיוון ומבחר, להשתומם ולהתפעל.

זהו שאומר המדרש: "ולמען תספר באזני בנך - זו מכת הארבה". כי לכאורה מכת הברד והארבה כפולות היו, שהרי הארבה אכל את אשר הותיר הברד, ומדוע נצרכו שתיהן. הרי זה ממש כבעלת אכסניה המגישה שני סוגי בשר, כדי שיתפעלו מתבשיליה וישבחו את מאכליה. אף מכת ארבה לא באה לאחר מכת הברד, אלא "למען תספר באזני בנך", להתפעל מיד ה'!

(המאיר אור)

"לך מעלי, השמר לך אל תספך ראות פני כי ביום

ראותך פני תמות" (וי"א כ"ח)

לכאורה תמוה מאד, אם היה בידו ובכוחו של פרעה להרוג את משה רבינו, למה לא הרג אותו עד עתה, וכי כל המכות שהביא עד עכשיו אינם סיבה להרוג את משה. ואפילו אם נאמר שאינו מן המשפט להורגו בלי התראה, ורק עכשיו שאמר לו השמר לך פן תוסיף לראות פני, אם יבוא עוד הוא מורד במלכות ויכול להורגו, אבל עדיין אינו מובן למה לא אמר כך קודם, ולמה עכשיו בסוף כל המכות נזכר לומר שלא יבוא אליו עוד, והדבר תמוה מאד לכאורה.

ונלע"ד, שהרי פרעה אמר רק צאנכם ובקרכם יוצג, ומשה אמר ע"ז ואנחנו לא נדע מה נעבד את השם עד שבאנו שמה, א"כ

שאתה מביא עלי רעה, וכי אני מביא עליך רעה, הרי אדרבא, אני הוא זה שריחמתי עליך והתפללתי בעדך פעם אחר פעם, עתה אתה תראה מה יקרה בלי ראות פני.

(תפארת תורה)

"והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם... ויקד העם וישתחו" (יב כו-כז)

ומפרש רש"י על מה ויקוד העם וישתחווהו, "על בשורת הגאולה ועל בשורת הבנים" - שיהיו להם.

וקשה, אכן בשורת הגאולה היא בשורה גדולה, שהרי כמה צרות וסבל סבלו במצרים וענוי השעבוד, ועל כן מובן שצריכים על בשורה כזו ליקוד ולהשתחוות, אמנם על "בשורת הבנים" מה היה להם כ"כ לשמוח והלא אין לך דור שנתברך בבנים כדור יוצאי מצרים שהיו יולדות ששה בכרס אחד, וא"כ מה היא בשורת הבנים שעליה נאמר ויקוד העם וישתחוו.

ואפשר לבאר, שהנה כשאנו מתבוננים בדורנו זה אין אנו רואים אבא שמוליד בן, אלא אנו רואים אבא שמוליד אבא. הוא מוליד אדם עצמאי החי וגדל לו בתא נפרד, עורך מחשבות לעצמו ומגיע למסקנות משלו, לא את האב מעניין מה עושה בנו ולא את הבן מעניין מה עושה אביו, התא המשפחתי נהרס. האב מהנדס והבן עורך דין, כל אחד יכול להצביע למפלגה שונה, אין כפיה, וכפי שאומרים העולם הם נפגשים בשמחות.

אמנם, התורה אומרת "והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם", דהיינו שהבן מתעניין במנהגי אביו, חשוב

תלה הסיבה בעצמו, ולא מפני שיש לו ע"ז ציווי להדיא, אלא אנו חוששים שנצטרך לזה, ע"ז אמר פרעה, עד עכשיו חשבתי שכל מה שאתה אומר הוא בציווי מפורש מהשם, אבל עכשיו שאתה מסרב גם בדבר שאין לך בו ציווי, הוי בזה מורד במלכות, והתרה בו להורגו. ומה שאמר לו שלא יבוא עוד, שמעכשיו חשדו שכל דבריו אינם בציווי להדיא.

אח"כ כתיב ויצא מעם פרעה בחרי אף, מפרש רש"י על שאמר לו אל תוסף ראות פני, ולכאורה למה נעלב משה, וכי חידוש הוא שפרעה אינו רוצה לראותו עוד אחרי כל מה שהביא עליו, אלא שהקפיד משה על שפרעה אמר שלא יבוא אליו עוד מפני שאינו אומר את דבר ה', ואולי מדוייק שאחרי שפרעה אמר כך, מיד התייחד הדיבור עם משה, ומשה אמר מפורש כה אמר ה', שחזר ופירש להדיא שכל דבריו הם דבר ה'.

עוד נאמר מה שהקפיד משה על פרעה, דבאמת כשאמר פרעה השמר לך אל תוסף ראות פני, שגה פרעה שגיאיה גדולה ביותר, שכל זמן שהיה קשור למשה, אע"פ שחטא וחזר וחטא, תמיד הוציאו משה מהסבך, שפעם אחר פעם, בכה אל משה, העתירו בעדי, ה' הצדיק, והבטיח בכל פעם הבטחות גדולות של הבל וריק, ומשה ברוב רחמיו קיבל דבריו, שחסד הצדיקים אין לו גבול. אבל ברגע שאמר למשה שלא יוסיף לראות פניו, אבדה תקותו לעד. וזה כלל גדול, רק שלא לעשות "ברוגז" עם הרבי, כי מי אשר יחובר אל כל החיים יש בטחון.

וזה מה שהקפיד משה, כשפרעה אמר לו אל תבוא לכאן יותר,

בעומק הפרשה

ריתחא דאורייתא

"וכי יגור אתך גר ועשה פסח לה' המול לו כל זכר ואז יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל ערל לא יאכל בו" (וי"ב מ"ח)

איתא במדרש רבה שמות [יט, ה] "והרבה מהן לא היו מקבלים עליהם למול. אמר הקב"ה שיעשו הפסח, וכיון שעשה משה את הפסח, גזר הקב"ה לד' רוחות העולם ונושבות בגן עדן. הלכו ונדבקו באותו הפסח שנאמר עורי צפון ובואי תימן, והיה ריחו הולך מהלך מ' יום, נתכנסו כל ישראל אצל משה אמרו לו בבקשה ממך האכילנו מפסחך מפני שהיו עייפים מן הריח, היה אומר כך א"ל הקב"ה אם אין אתם נימולים אין אתם אוכלין. שנאמר ויאמר ה' אל משה ואל אהרן זאת חוקת הפסח וגו'. מיד נתנו עצמן ומלו ונתערב דם הפסח בדם המילה, והקב"ה עובר ונוטל כל אחד ואחד ונושקו ומברכו" וכו'.

ובמדרש רבה (יא, ג) איתא "מי מלך רבי ברכיה תני לה בשם רשב"י, משה מוהל ואהרן פורע וכו'. ויש אומרים יהושע מוהל ואהרן פורע וכו'".

והנה הראתי פעם למרן הגרי"ז זצ"ל מה שכתוב בספר "אגרות סופרים" שהיה מנהגו של הגה"צ רבי לייבלי איגר זצ"ל להיות תמיד סנדק בעירו. וכיון שהיה מתנהג ברבנות ומאחר להתפלל, נגרם על ידי כך שכל ברית מילה בעיר היתה מתאחרת עד צהרי היום. ובאו בני עירו להתלונן על זה אצל

רבי שמעון סופר בקראקא. והגאון רבי שמעון זצ"ל כתב בזה שני מכתבים. האחד על שאר בשרו רבי לייבלי איגר, בו הוכיח מאד על הנהגתו זו שנוגדת את ההלכה "שזריזים מקדימים למצות" כדאיתא בפסחים [ד' א'] "כל היום כולו כשר למילה אלא שזריזים מקדימים למצוות", וכי גם שהנהגתו אינה מתאימה למסורת אבותיו.

ומכתב שני אל בני עירו של רבי לייבלי איגר, בו הוא מוכיחם להכנע אל רבם בכל אשר הוא עושה. וכי ענין גדול הוא להדר על סנדק אדם גדול כמותו אף שמתאחר. והביא מהמדרש הנ"ל שלא כל אחד מל את עצמו, אלא שמשה רבינו היה מל ואהרן פורע או שיהושע מל ואהרן פורע. ובדאי על ידי זה שהיו צריכים למול את "כל כלל ישראל" היו מתאחרים הרבה. ובכל זאת לא בחרו במוהלים אחרים קטנים מהם, ורצו בדוקא שמשה רבינו ימול אותם.

וכשהראינו זאת למרן הגרי"ז זצ"ל סתר ראייה זו, באמרו הרי קודם כל היתה כאן "הוראת שעה" שהרי שם גם מלו בלילה. ועוד הרי הוצרכו למול לפני אכילת "קרבן פסח" והקרבן פסח היה נאכל במצרים רק עד חצות, ועל כרחך שאע"פ שמשה רבינו מל, או יהושע ואהרן פורע. בכל זאת גמרו את מילת "כל ישראל" בזריזות עצמה לפני חצות, ועוד נשאר שהות בידם לאכול את הפסח והיו ממש כ"זריזים מקדימים למצוות".

ועוד הוסיף מרן הגרי"ז זצ"ל ואמר, הרי על כרחך שאין להביא ראייה מזריזותו של משה רבינו, שהרי גם כתב ביום מיתתו י"ג ספרי תורה ביום אחד כדאיתא במדרש רבה וילך [ט' ט'].

(שי לתורה)

שאלות מענינות בהלכה

(בענינים שונים, מבית הגר"ח קנייבסקי)

אם צריך לחפש לקנות במקום זול.

שאלה: מה שאמרו חז"ל "כל מזונותיו של אדם קצובים לו" (ביצה טז ע"א) ור"ל לא סתם קצוב כמה כסף יהיה לו אלא כמה אוכל, וא"כ לכאורה אין שום ענין לקנות תמיד את האוכל הכי זול ולהשתדל לחפש רק מבצעים דממילא קצוב כמה אוכל יקבל ולא ירוויח כלום, ורק יקפיד כדרך העולם לא לקנות ביוקר מהרגיל?

תשובה: יתכן שקצוב כמה טורח יהא לו.

להשליך לאשפה שאריות אוכל

שאלה: האם מותר להשליך לאשפה שאריות פת (כזית) מהילדים, שאינם רואים לאכילת אדם משום דמאיסי, דאע"פ שהם ראוים לעופות, אך אין היום הדרך להניח לפני עופות?

תשובה: המנהג להקל וצע"ק.

(שאלת רב)

הדבר, עד שאנשים היו דוחפים אחד את השני, כדי לזכות בכמה פירורים מהחלה הגדולה.

בעל ה"שדי חמד" בכלל נ"ד (כרך ה', עמ' 208) מספר: "בשנת תרנ"ט בהיותי בעיה"ק ירושלים, הזמינו אותי על פדיון הבן ולא הלכתי. ואמרו לי שיש בספרים דסעודת פדיון הבן, עולה במקום פ"ד תעניות, ואני לא הייתי יודע דבר זה" והוא מסיים: "ונראה שאין מקור לדבר הזה, רק שיחה נאה בפי הבריות"

כשיצאו לאור כרכי ה"שדי חמד" ואנשי ירושלים מצאו כתוב מפי אותו גאון שהיה בקי בכל ספרי ראשונים אחרונים וכל רז לא אניס ליה, כי "אין מקור לדבר הזה", נתמלאו תמיהה: היתכן שקלא דלא פסיק בירושלים מדור לדור באין עוררין, ואפילו הצנועים נדחקו בכל כוחם לזכות אפילו ב"כפול" מהחלה של הכהן הפודה; שיאמר על זה, כי אין לזה שום מקור, וזה רק שיחה נאה מפי הבריות.

באותו זמן נערך אצל אחד הצורבים טקס פדיון הבן, שבו השתתף גם מורנו, ודבריו של בעל השדי חמד עוררו ויכוח בין המשתתפים.

עד שקם אחד המתווכחים והכריז: הנה אתנו רבי חיים זוננפלד, הידוע בבקיאיות המופלגת בכל חדרי התורה ובספרי הראשונים והאחרונים, ונשאל את פיהו.

נתן רבי חיים חיוך של קורת רוח בשואלים, ואמר: אכן אין שום מקור בספרים למאמר זה שהסעודה בפדיון הבן נחשבת לפ"ד תעניות. אבל, יש לכך רמז בתורה...

היכן? בפסוק שבפרשת קדש: וכל בכור "א'ד'ם" ב'ב'נ'יך ת'פ'ד'ה" - נוטריקון: "א'ם ד'בר מ'ה ב'פ'דיון ב'ן ל'נהנית - י'חשב כ'אילו ת'ענית פ'ד ה'תענית".

והוסיף עוד נופך משלו: יש עוד מעשה הנחשב לעושהו, כאילו התענה פ"ד תעניות, והוא "דף" גמרא. ומי שלומד דף גמרא נחשב לו כאילו התענה פ"ד תעניות; כי "דף" בגי' פ"ד. אלא שעל מעשה זה אין הרבה קופצים...

(חכמת חיים)

לו להבין דרכי האב ולהתהלך בדרכיו, אם כן זהו אכן דור של "בנים". ועל כך ויקוד העם וישתחוהו - וכפי שמביא רש"י "על בשורת הבנים".

(מראש אמנה - להגרא"מ שך זצוק"ל)

"וישאלו איש מאת רעהו.. כלי כסף וכלי זהב" (יב. לה)

איתא בגמ' בשבת (ט ע"ב - י ע"א): "אמר אביי הני חבירין בבלאי, למאן דאמר תפלת ערבית רשות, כיון דשרא ליה המייניה [-התיר את חגורתו לאכול, והגיע זמן תפילת ערבית], לא מטרחינן ליה [-להפסיק, אלא יגמור ואח"כ יתפלל]... "מתקיף לה רב ששת, טריחותא למיסר המייניה [-וכי טורח הוא לקשור את חגורו]? ועוד, ליקו הכי וליצלי? משום שנאמר "הכון לקראת אלקיך ישראל".

וקשה, הלא אין תירוץ הגמ' "משום שנאמר הכון" וכו', מתריך אלא את הקושיא השניה - "ליקו הכי וליצלי", אבל עדיין נשאר הקושיא הראשונה - "טריחותא למיסר המייניה"?

אבל באמת, גם הקושיא הראשונה מיתרצת בזאת, כי כל ההנחה שאין טרחה בקשירת החגורה, היא רק כאשר אין בזה סרך מצוה, אבל אחרי שתירצה הגמ' שיש בזה מצוה של "הכון", שוב יש בזה טרחה יתירה והיא כמשא כבד עליו.

נצייר לעצמינו, לו היתה לנו מצוה בתורה שלכל יהודי החובה לצבור כסף וזהב, לכאורה יאמר כל אחד: הלואי! מצוה כזו היינו מקיימים בנערינו ובזקננו! אבל הנה כבר היתה פעם מצוה כזו - "דבר נא באזני העם וישאלו" שלא על מנת להחזיר... ומה היה אז? כתיב: "וד' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום", ואמרו חז"ל (ברכות ט ע"ב) "אמר רבי אמי מלמד שהשאלום בעל כרחם... דישראל... משום משא". הראיתם פעם שיצטער אדם שקשה לו לקחת כסף וזהב מפני משא הדרך? אכן "משא דבר ד" דבר ד' הוא כ'משא' על האדם. (דברי אגדה להגרי"ש אלישיב)

"והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך" (יג. ט)

איתא בגמרא (קידושין לה, א) "אמר קרא 'והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך', הוקשה כל התורה כולה לתפילין".

מסביר הגר"א, למה אומרת התורה 'תורת ה' בפיך', וכי מספיק שיהא רק בפה, הרי התורה צריכה להיות חדורה בעיקר בלב. אלא לדעתו רוצה כאן התורה לרמוז, שמצות התפילין שקולה כנגד כל מצוות התורה, ישנן כידוע תרי"ג מצוות בתורה, והמילה "בפיך" בגימטריא תרי"ג עם האותיות במילואן: בית = 412, פא = 81, יוד = 20, כף = 100, ביחד: 613 = תרי"ג. (אור שמואל עה"ת)

"והעברת כל פטר רחם לה' וכו' וכל פטר רחם תפדה בשה, ואם לא תפדה וערפתו, וכל בכור אדם בבנין תפדה" (יג. יב. יג)

מקובל אצל אנשי ירושלים מקדמת דנא, שכתוב בספרים שהאוכל מסעודת פדיון הבן, נחשב לו כאילו התענה פ"ד תעניות. ומכאן מקור המנהג לחטוף כזית מהחלה הגדולה (קויליטש) שהכהן פורס עליה בשעת עריכת פדיון הבן. וכל כך נשתרש

בין שבילי המוסר

"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו" (י, א)

לכאורה צריך להבין: הרי משה רבינו נמצא מחוץ לביתו של פרעה וא"כ היה צריך הקב"ה לומר לו "לך אל פרעה", ולא "בא אל פרעה"?

אכן בפשט הכתוב כבר עמדו המפרשים בזה, אבל בדרך דרוש ניתן לבאר שרמז גדול רמזה לנו התורה בכך שנקטה לשון זו.

שכן ידוע הוא ש"פרעה הוא היצה"ר" כדברי הרמב"ם באגרתו, כל סיפור התורה על המכות ועל עיקשות הלב של פרעה - אף שבודאי עיקרו הוא לעצם סיפור יציאת מצרים - אבל בא גם ללמדנו דרכי הנהגתו של היצה"ר.

כי פרעה אינו איזה סיפור מעשה שהיה פעם, אלא סיפור המתחדש אצל כל אדם ואדם בלבנו!! פרעה הוא היצה"ר הקטן השוכן בבתי נפשו של כל אחד ואחד!!

ולמשל, מה לנו כי נלין על תעתועיו של פרעה המבטיח ואינו מקיים, הרואה אמונה ואינו מאמין, המקבל מכות וכאילו אינו מרגיש ונדמה בעינינו כשיכור וחסר דעת - בעוד שכמה ימי כיפור עברו עלינו והבטחנו חזור והבטח, צעקנו והתוודינו "ה' הצדיק" - ונשארנו כמקודם...

כמה פעמים מזדמן לכל יהודי לראות השגחה פרטית בחייו, ומרגיש הוא באותה עת בחוש כי "ה' הוא האלוקים"?

כמה פעמים קורה שנשבר לבנו בעת צרה, אנו חשים כי מן השמים מעוררים אותנו בעונשים, אנו מבטיחים הבטחות רבות - ורובן אינן מתקיימות? וכי לא לשיכורים נדמינו?

אמנם מה שקורה לנו בעשר שנים - הספיק פרעה לעבור בשנה אחת בעשרה מכות... אך כל נשכח כי היה מלך וראש הממלכה הגדולה ביותר - וביום בהיר אחד היה עליו לוותר ולהפסיד חלק גדול מעוצמת ממלכתו!!

על כן בעת קריאת התורה בפרשיות אלו, מוטב כי במקום להתנועע בסילודין, ולבוז לפרעה - נביט על הפרעה שבלבנו, ניבוש- ונידום...

אמנם מספרים על אדמו"ר אחד שכשהעיר לאי מי מחסידיו על מעשיו והלה התאונן בפניו שמעשיו נובעים מפני שהרהורי כפירה בלבו - נענה הרב ואמר לו:

"רוצה אתה לדעת מיהו אפיקורוס אמיתי? פרעה הרשע! שלאחר תשע מכות שראה שבאו במדויק כפי שהתרה בו משה מראש - בכ"ז בליל מכת בכורות אחרי שהתרה בו משה רבינו - הוא עלה לו על יצועו והלך לישון..."

"אבל אתה, כל הרהורי לבך אינם הרהורי כפירה- רק הרהורי שטות!!

"והראיה: שהרי אם יבא פי' כאב קטן בציפורניך - תיכף ומיד תרוץ לביהכ"ס להגיד תהלים ותבא לקבל ברכה מהרבי..."

אבל אלא לנו להתנחם מתנחומים אלו, שכן גם פרעה הכופר והאפיקורס בשעה שבאה עליו המכה וכאב לו - התחיל לומר ויודיו, רץ לקבל ברכה ממשה רבו וביקשו להתפלל עבורו...

הרי לנו ראיה שאף הוא ידע את סיבת הכאב האמתית! ועל כן צריכים אנו לזכור שאמנם מה שהלך פרעה לישון בליל

מכת בכורות לאחר כל ההתראות - הרי זו באמת הגזמה נוראה, אבל הלא ה' הכביד את לבו מעבר לכוחות הטבע הרגילים!! ואילו אנו, בלא הכבדת הלב, קוראים קריאת שמע פעמיים ביום ובה התראות על עוברי המצוות, ואף לאחר כל הקללות האמורות בתורה - קללות אשר אנו מאמינים בהן בכל ליבנו - אנחנו נשארים כפי שהיינו...

יתר על כן. הנה כמה הרפתקאות עוברות עלינו במשך השנה, ולפעמים אף שרויים אנו זה עתה בתוך צרה צרורה, ואעפ"כ בליל ר"ה כשמאמינים אנו שספרי חיים ומתים פתוחים לפניו יתברך - אנחנו עולים על יצועינו שבעים מעבודת התפילה של הלילה וישנים בחלומות נעימים!...

וכל זאת אחר שלא זו בלבד שלא הכביד ה' את לבנו, אלא אדרבא - "קול דודי דופק פתחו לי" - ה' מעורר ומשפיע עלינו סיעתא דשמיא!!

כלום אין פירושו של דבר שפרעה הקטן שבלבנו משתלט עלינו?

עתה, אחר שלמדנו כי פרעה מלך מצרים הוא היצה"ר מלך זקן וכסיל המולך בנו - עלינו לדעת דרכי המלחמה כנגדו.

והנה כלל פשוט הוא, שבמלחמה בורחים ונמנעים עד כמה שאפשר מלבא אל החזית. אדם שישב אלי קרב ויחפש חזיתות - אדם נבער מדעת הוא. וא"כ יאמר אדם שגם במלחמה הרוחנית כן, שאם היצה"ר לא תוקף אותנו - לא נחפש אנו אחריו ולא נכנס לחורים ולסדקים למוצאו ולהלחם בו.

ובאמת כל זה נכון ביצה"ר החיצוני, וכפי שמצינו שבשעה שהיה פרעה אצל היאור אמר ה' למשה: "לך אל פרעה". כי שם, ביאור, בחוצות רחוב, בגדות הנהרות ובפינות יושבי קרנות - שם אכן צריך לברוח מן המלחמה, ואדרבא, זוהי כל המלחמה - להצליח להימלט ממנה!!

וכן ידוע מה שהשיב הגר"א למגיד מדובנא שהינו יושב בבית ולא יוצא החוצה כי אינו רוצה להסתכל ואינו מחפש התחכמות, כי על האדם להימלט מן הנסיונות.

אך כשהיה משה הולך אל פרעה לביתו - שם אומר לו הקב"ה "בא אל פרעה" - ורומז לו בכך על הפרעה שבבית!

כי ביצה"ר הפנימי - היצה"ר שבבית פנימה, בבתי גואי של נפש האדם, במסתרי הנפש ובנפתוליה, בקירות הלב המלאים מידות ורצונות רק רע כל היום - כאן על האדם לחפש ולרדוף אחרי היצה"ר!

כאן, ביצה"ר הפנימי - דוקא כן מוטל עלינו לצאת לקרב, לחפש התחכמות ולשרש את המידות!! כי בלי זה נישאר בביצת היצרים הרעים בלי להרגיש וכך נמות כמו שנולדנו - בלי כלום!!

כאן צריך לבוא אל הבית פנימה, אל בין חדרי הלב, כי לכך נוצר היצה"ר - היינו המידות הרעות הטבועות באדם - כדי לנצחו ולתקן את המידות!! זוהי מטרת הקב"ה בהטביעו בנו יצרים שליליים!!

ולכן: "בא אל פרעה" - "כי אני הכבדתי את לבו!!" הקב"ה מכביד את הלב ונותן בו יצרים וטבעים רעים - "למען שיתי אותתי אלה בקרבו" - על מנת להחדיר בלב את האמונה ולנצח ולתקן את היצה"ר!!

וכמו שאומר הגר"א ז"ל שיעקר חיות האדם הוא לשבר את המידות, ואם לאו למה לו חיים!!

(לב שלום)